

ORSAM BÖLGESEL GELİŞMELER SÖYLEŞİLERİ

ORSAM

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

NO.17, TEMMUZ 2015

FUAD HÜSEYİN: ŞU ANKI ÖNCELİĞİMİZ İŞİD'TEN KURTULMAK

Fuad HÜSEYİN

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanlık Divanı Başkanı olan Dr. Fuad Hüseyin, IKBY ve Irak bünyesinde pek çok önemli görevde bulunmuştur. Bunlar arasında IKBY Başkanlık Sözcülüğü, Irak Ulusal İletişim ve Medya Komisyonu Başkanışmanlığı, Irak Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Konseyi Üyeliği ve Bağdat'taki Koalisyon Geçici Otoritesi Danışmanlığı bulunmaktadır.

ORSAM: Sizinle özellikle Ortadoğu'daki geniş çaplı gerginlikleri, bunların Irak'ı ve özellikle Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY)'ni nasıl etkilediğini konuşmak istiyoruz. Eğer büyük resimden, yani Ortadoğu'daki atmosferden başlamak isterseniz; bölgede neler oluyor, bölge nereye gidiyor ve bu Irak'ı nasıl etkiliyor?

Fuad Hüseyin: Bölgenin nereye gittiğini bilmiyorum, ama bölgede neler olduğunu söyleyebilirim. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın çeşitli ülkelerinde kaos ve çatışmalar yaşanıyor. Devletlerin çöküşünü görüyoruz. 'Başarısız devletler'in yanı sıra, bizler için yeni olan 'devletsiz toplum' fenomeni ile karşı karşıyayız. Öte yandan, dini çatışmalar ortaya çıkmakta. Geleceği tasarlarmaktan ziyade geçmişini geri getirmek için verilen bir mücadele ile ilgili bu durum ve çok tehlikeli. Bölgedeki tüm devletler, bu çatışmalara angaje olmuş vaziyettedir. Bazı devletler daha fazla çatışma yaratmaya, bazı devletler çatışmaları engellemeye, diğerleri ise çatışmaları kullanmaya çalışmaktadır. Bu toplumlarda devam edeceğini düşündüğüm birçok çelişki görüyorum. Farklı dini ideolojilere bağlı gruplar arasındaki kavgalar devam edecektir ve bu çeşitli sınırların düşmesine yol açabilir. Kısacası, bizler artık başarısız devlet, devletsiz toplumlar ve

sınırların bir anlam ifade etmediği sınır-aşan gruplar ile muhatap olmaktadır. Bütün bu olayların dini bir arka planı bulunuyor.

Bu durum özellikle Irak'ı nasıl etkiler?

Irak, bu olayların bir parçasıdır. Yangın kısmen Irak'ta, kısmen diğer ülkelerde yaşanıyor, ancak Irak kavruluyor.

O zaman Irak, bölgedeki yangın içinde varlığını devam ettiriyor?

Kimse bilmiyor. Irak'ın bölünmüş olduğu gerçeği ile yüzleşmemiz gerekiyor. Çünkü teröristler ülkenin üçte birini kontrol ediyor. Sadece bölgesel değil, aynı zamanda uluslararası boyutları da olan, Irak Savaşı'ndan öte bir savaş yaşanıyor. Yani bu savaş tarihimizde meydana gelmiş tüm diğer savaşlardan tamamen farklı. Bizler bugün yaklaşık yüz farklı ülkeden -ki bu ülkelerin bazıları da terörizm sorunu ile mücadele ediyor- gelen unsurlarca desteklenen bir savaş ile karşı karşıyayız. Bazı devlet blokları dolaylı olarak bu terörist grupları destekliyor, diğer bloklar ise onlara karşı savaş veriyorlar. Bu nedenle bu çatışmanın ulusal, bölgesel ve uluslararası boyutları olduğunu söylüyorum.

Irak'taki yeni siyasi süreç hakkında ne düşünüyorsunuz? Geçtiğimiz parlamen-

to seçimlerinden bu yana, yeni hükümet, güvenlik tehdidi ile uğraşmak zorunda. Aynı zamanda ülkede siyasi uzlaşmayı da sağlamakla yükümlü. Yeni siyasi sürecin başarılı olma şansı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Yeni bir siyasi süreç hakkında konuşabileceğimizden emin değilim. Haydar El-Abadi başbakan olduğunda, hazine neredeyse bomboştu. Dâhili anlamda Şii hareketi birleşik değildi ve Şiiler ile Sünniler çatışma halindeydi. Bugün de tüm bunlar geçerlidir. El-Abadi görevine zor bir şekilde başladı ya da çatışmalar yeniden başladı. Irak Ordusu'nun yüzde sekseni savaş, ardından Musul'un teröristlerce işgali ve Ramadi'deki işgal sırasında çökmüştü. Başbakan pek çok sayıda zorluk ve karmaşık problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu yüzden siyasi sürecin uzlaşma getirdiğini söyleyemeyiz. Ülkeleri bölünen insanları nasıl birleştirebilirsiniz?

Siyasal sürecin bir başka özel boyutu Irak'taki Kürtlerin konumu, Bağdat hükümeti ve IKBY arasındaki ilişkilerdir. Aralarında bir tür anlaşma oluşmuştur. Bu anlaşma hakkında ne düşünüyorsunuz ve sizce bu sürdürülebilir mi?

Kürtler bu anlaşmaya bağlıdırlar; fakat Irak tarafı-

nın anlaşmaya dair yorumu farklıdır. Bu nedenle, uygulamada problemler bulunuyor. Örneğin, bütçe sorununu ele alın. Kürdistan'a ayrılan bütçe payı Kürdistan'a henüz ödenmemiştir. Devam eden görüşmeler aracılığıyla anlaşmanın doğru yorumlanması ve uygulanması sonucunun elde edilmesine inanıyorum.

Büyük anlaşmanın bir parçası olan petrol satışlarından elde edilen kazançın bölüşülmesi ve ayrıca IKBY-Türkiye arasındaki boru hattı gibi hususlar ne durumda?

Anlaşma, IKBY-Türkiye arasındaki boru hattı üzerinden IKBY'nin Kerkük'teki petrol alanlarından günde 300,000 varil ve IKBY petrol bölgelerinden ise günde 250,000 varil ihraç etmesine müsaade etmektedir.

Başlangıçta hatırlayacağınız üzere, IKBY'nin petrol boru hatları üzerinden Türkiye'ye petrol ihraç etmesi fikrine yönelik bir direnç bulunuyordu. Sizce bu direnç ortadan kalktı mı?

Bu geçmişte oldu. Petrol ile ilgili araştırmalar yapmaya başladığımızda Irak hükümeti buna karşıydı. Petrol şirketleri ile sözleşme imzaladığımızda buna da karşıydılar. Petrol şirketleri petrol alanları keşfettiğinde, yine karşı çıktılar.

Irak'ın bölünmüş olduğu gerçeği ile yüzleşmemiz gerekiyor. Çünkü teröristler ülkenin üçte birini kontrol ediyor. Sadece bölgesel değil, aynı zamanda uluslararası boyutları da olan, Irak Savaşı'ndan öte bir savaş yaşanıyor.

Petrol şirketleri petrol ihrac etmeye başladıklarında buna da karşıydılar. Fakat artık bu gibi projelere muhalefet etmiyorlar.

Yani petrol için alıcı bulmak zor değil.

Bu petrol piyasasındaki talep ile ilgili bir durum. Biz, bir şekilde petrol ihrac etmekteyiz, fakat petrolün çoğunu Irak hükümetine teslim ediyoruz.

Irak'taki siyasi süreçteki bir diğer sorun ise Sünni Arap topluluğu ve bu topluluğun temsili. Siyasi süreçte Sünnilerin rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sünniler ile ilgili sorunlar şunlardır: Birincisi, Sünnilerin yoğunlukta bulunduğu bölgeler bugün İŞİD kontrolü altındadır. İkincisi, siyasi sürecin bir parçası olan Sünni siyasi liderlerin çoğu kendi bölgelerine geri dönemiyorlar. Üçüncü olarak, çok fazla bölünmüş

durumdalar. Dördüncüsü, aralarında tanınmış ve güçlü bir lider bulunmuyor. Tüm bu sorunlar ile daha fazlası Sünnilerin durumunu etkiliyor ve zayıflatıyor. Eğer Sünni liderler kendi insanlarını İŞİD kontrolünden kurtarmak için seferber edebilirse bu onlar için büyük bir zafer olur ve siyasi sürecin merkezi haline gelebilirler. Aksi takdirde zayıf kalacaklardır.

Ayrıca İŞİD tarafından işgal edilmiş bölgelerin kurtarılmasına ilişkin tartışmalar mevcut ve elbette ki Musul ile ilgili büyük bir sorun buluyor. Siz bu tartışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Öncelikle Musul'un kurtarılması Kürtler için neden önemlidir? Musul, bizim sınıra yakındır. Musul'da, terörist savaşçılar bulunuyor ve kent, bizim bölgemize yönelik saldırılarda bir üs olarak kullanılabilir. Bu yüzden Musul'un

kurtarılmasına yönelik çıkarlarımız var. Öte yandan, Musul neden IŞİD için önemli? Çünkü Musul Irak'ın ikinci büyük şehridir. Musul Bağdadı'nın hilafet ilan ettiği şehirdir ki bu da Musul'un halifelüğün başkenti olduğu anlamına gelir. İslamcılık ve Arap milliyetçiliği Musul'da her zaman çok güçlü olmuştur. Geleneksel olarak Musul'daki Araplar, milliyetçiliğe sadıktır, fakat Musul aynı zamanda Irak Müslüman Kardeşlerinin doğduğu yerdir. Ayrıca burada Saddam'ın ordusundan 23,000 subay bulunmaktadır. Bir şehre ait 23,000 subay düşünün. Bunların birçoğu IŞİD'e katılmış ve organizasyon içinde bir rol oynuyorlar. Dahası, Musul Irak'ın tamamı için önemlidir. Musul kurtarılamazsa Ramadi ya da Tikrit'te zayıflasa bile IŞİD güçlü kalmaya devam edecektir. Çünkü Musul, IŞİD'in dayanağı haline gelen Suriye'ye oldukça yakındır. Bu nedenle, Musul'un kurtarılması gerekmektedir; ama nasıl? Bizler Musul'u üç taraftan çevrelemekteyiz: Kuzey, doğu ve batı. Irak hükümeti ya da ordusunun güneyi çevrelemesi gerekiyordu. Belki askeri açıdan Musul'da IŞİD'le mücadele edebiliriz, ancak siyasi ve sosyal olarak, bu bizim için zor olacaktır. Çünkü Musul nüfusunun bir kısmı Arap'tır. Bu nedenle, ortağa ya da ortaklara ihtiyacımız var. Anbar ve Ramadi'de yaşananlardan önce, Irak Ordusu'nun ortağımız olabileceğini düşünün-

yorduk, tabii ki yerel halkın yardımıyla. Irak Ordusu'nun bazı birimleri bize katılabilir ve böylece Musul'u kurtarabiliriz. Ancak o arada Irak Ordusu, Ramadi'de ikinci bir çöküş yaşamıştır. İlkinin Musul'da yaşamıştı. Bu yüzden Irak Ordusu'na bel bağlamak pek mümkün değil. O zaman ortağımız kim olacak? Sünni aşiretler mi? Hazır değil, orada değil ya da askeri anlamda iyi eğitimden yoksunlar ve pek çoğu hala IŞİD yanlısı. Anbar ve Musul'un yerel polisleri mi? Eğitim alıyorlar, polisler, ancak iyi savaşçılar mı? Bilmiyoruz. Bu yeni bir durum yaratmaktadır. Eğer teröristler uzun bir süre boyunca Musul'u işgal ederlerse, bu Kürdistan, Irak, bölge ve ayrıca Türkiye için de oldukça tehlikeli olacaktır. Ancak, Musul'un kurtarılması bizim yalnız başımıza başarabileceğimiz bir şey değil. Amerikalıların havadan destek sağladığını biliyorum, ancak sahada ortaklara ihtiyacımız var. Şimdiye kadar, gerçek bir ortağımız olmadı.

Irak Ordusu ve Peşmerge'ye, IŞİD ile olan mücadelelerinde dışarıdan yardım ve destek ulaştırılmaktadır. Mesut Barzani'nin Washington ziyaretinin ardından Peşmerge ve Irak geneline yapılan uluslararası yardımların seviyesini nasıl buluyorsunuz?

Musul Irak'ın tamamı için önemlidir. Musul kurtarılamazsa Ramadi ya da Tikrit'te zayıflasa bile IŞİD güçlü kalmaya devam edecektir. Çünkü Musul, IŞİD'in dayanağı haline gelen Suriye'ye oldukça yakındır.

Uluslararası toplumdan, özellikle Batı ülkelerinden aldığımız destek iyi. Uluslararası koalisyonun düzenlediği hava saldırıları, İŞİD'le mücadelemizde önemli bir rol oynuyor, ancak sonuçta bu, bölgeleri kurtarmakla, orada olabilmekle ve insanların orada olmasını sağlamakla ilgilidir. Bu da sahada insanlara ihtiyaç duyulduğu anlamına gelir. Şimdiye kadar, Peşmerge güçlerimiz sahada bulunan ana güç olmuştur. İleri gitmek için, daha fazla ve farklı özelliklerde silah ve mühimmata ihtiyacımız bulunuyor. Bu durumu Amerikalı ve Avrupalı dostlarımız ile görüştük. Bizlere nasıl yardımcı olabilirler? Onlardan pek çok söz aldık ve bu sözlerini yerine getirmelerini ümit ediyoruz. Benim düşünceme göre, Kürtlere yardım etmek uluslararası toplumun görevidir. Çünkü teröristler her yerden geliyorlar ve pek çok ülkeye tehlike oluşturmaktadırlar. Eğer onlarla biz savaşmazsak, pek çok toplum için büyük bir tehdit

haline gelecekler. Kürdistan ve diğer ülkeler arasındaki bu koordinasyon ve işbirliğinin devam edeceğine ve yoğunlaşacağına inanıyorum.

Türkiye'nin Peşmergeye ve Irak'a eğitim ile askeri yardım sağlaması hususunda ne söylemek istersiniz?

Peşmerge'ye ve Musul'dan yerel güçlere eğitim desteği sağlayan ülkelerden biri de Türkiye'dir. Peşmerge güçleri Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İtalya, Fransa, Hollanda ve Almanya başta olmak üzere pek çok başka ülkeden de eğitim almaktadır ve bizler bu nedenle fazlasıyla müteşekkirimiz. Peşmerge yeni taktikler öğreniyor. Teröristlere karşı savaşmak ve şehirlerde savaşmak daha önce gerçekleştirdiğimiz dağlarda yapılan geleneksel savaştan oldukça farklı. Buna ek olarak, yeni silahları nasıl kullanacağımızı da öğretiyorlar. Bu nedenle bu eğitimler oldukça yararlı.

Askeri teçhizat ve yardım konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Askeri teçhizat açısından, daha çok mühimmata ihtiyacımız var, çünkü çatışmalar bir yılı aşkın bir süredir devam ediyor ve büyük olasılıkla uzun bir süre daha devam edecek. Bu yüzden sürekli savaş ile karşı karşıyayız ve açıkçası cephane ve ekipman tedariki-ne sürekli ihtiyacımız var.

Bir husus da Peşmerge güçlerinin reformu olabilir. Bu gündemde olan bir maddeydi. Fakat şimdi devam eden bir mücadele var. Dediğiniz gibi, daha önce daha farklı savaş taktikleri kullanıyorlardı, fakat bugün farklı bir durumla karşı karşıyalar. Bu noktada Peşmergenin reforme edilmesi umutları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Reformun pek çok yönü bulunmaktadır. Bir anlamda reform sayılabilecek şekilde Peşmerge güçleri içinde yeni nesil savaşçılarımız bulunuyor. Farklı Peşmerge gruplarının tek kurum çatısı altında bir araya getirilmesi de aslında bir çeşit reform sayılabilir. Bu çatışmaların neticesinde Peşmerge tek bir cephe oluşturmaya başlamıştır. Çeşitli siyasi partilerin Peşmerge güçleri birlikte savaşmaktadır; entegrasyon süreci başlamıştır. Tüm partilerden insanların olduğu birçok tugay aramıza katılma-

ya başlamıştır. Üç yeni tugayı kurmak için çalışmalara başladık. Amerikalılar tarafından eğitilecek gençlerden oluşacaklar. Irak Kürdistanı'nın çeşitli yerlerinden insanlar özgeçmişlerine, eğitim ve yaşlarına göre davet edilecekler. Bence, birleşme ve bütünleşme sürecinin yanı sıra Peşmerge güçlerinin reformu hâlihazırda başlamış ve bu devam edecektir.

IKBY ile ilgili bir başka konuya geçen yıl Musul'un düşmesinin ardından ivme kazanan bağımsızlığa dair tartışmalardır. Yine bu yıl, Mesut Barzani'nin Washington ziyareti sırasında bağımsızlık tartışmasının yeniden gündeme geldiği gördük. Bizler için bu tartışmayı özetleyip, bizimle görüşlerinizi paylaşır mısınız?

Bununla ilgili iki husus bulunmaktadır. Birincisi, Kürtler kendilerine şu soruyu soruyor. Biz kendi kaderimizi tayin hakkına sahip miyiz, değil miyiz? Bizler bir halkız, kendi toprağımız var. Irak Kürdistanı'nda kendi toprağımız, hükümetimiz, parlamentomuz, başkanımız ve bayrağımız var. Yani kendi kaderimizi tayin hakkını kullanabilir miyiz, kullanamaz mıyız? Yasal olarak, bu hakkımızı kimse inkâr edemez. İkincisi, Irak Anayasası'na bağlılığımızı taahhüt ediyor muyuz? Evet; fakat Irak'taki diğer siyasi partiler

Kürtlere yardım etmek uluslararası toplumun görevidir. Çünkü teröristler her yerden geliyorlar ve pek çok ülkeye tehlike oluşturmaktadırlar. Eğer onlarla biz savaşmazsak, pek çok toplum için büyük bir tehdit haline gelecekler.

buna uymadıkları zaman bizler bağı kalabilir miyiz? Üçüncüsü, 2003 yılında Bağdat'ta yaşanan değişim ve 2005 Irak Anayasası'nın uygulanmasından beri, insanlara demokratik federal bir Irak inşa etme sözü verdik. Demokratik bir Irak inşa etme çözümümüzü yerine getirebildik mi? Bu soruya cevap vermek oldukça zor. Irak'ta federal bir yapı inşa edebildik mi? Hayır. Irak'ın Arap kısmı dâhili anlamda çatışma içinde mi? Evet. Irak'ın Arap kısmı fonksiyonel bir ülke inşa edebildi mi? Şüphelerim var. Irak demokrasi ve iyi yönetime doğru mu gidiyor? Hayır. Irak bir başarı öyküsü mü? Hayır. Yani, Kürtler bağımsızlık sorununu gündeme getirdiklerinde, bu soruların cevaplanması gerekiyor. Genç Kürt kuşakları farklı ideolojilere açık, çok etnikli, çok kültürlü ve çok dinli bir toplumda büyüdüler. Tek bir din ya da tek bir mezhep içinde değil. Eğer Bağdat Londra olsaydı ve biz de İskoçya olsaydık, insanlarımızın Bağdat için oy vereceklerini düşünüyorum. Ancak mevcut şartlar altında, insanlarımızdan Bağdat'a oy vermelerini nasıl isteyebiliriz? Sorun Kürdistan'da değil, Bağdat'tadır. Bağdat'ın demokrasiden yana olduğunu ispat etmesi gerekmektedir. Bağdat'ın demokratikleşme sürecini başlatması, genişletmesi, federal bir yapı inşa etmesi ve hizmet sağlayabilmesi gerekiyor. Sonra Kürt halkı, Bağdat'ı tercih edebilir. Elbette ki bağımsız bir Kür-

distan'dan bahsettiğimde, bunun bölgesel ve uluslararası bir boyutu bulunuyor. Bizler prensip olarak denebilecek ve uygulanabilecek bir haktan bahsediyoruz. Böylece insanlarımız kendi kaderini tayin için oy verme ve uygulayabilme hakkına sahip olacaktır. Kendi kaderini tayin hakkını kullanmak için ne zaman harekete geçeceğiz? Bu hakkın kullanılmasında birçok unsur rol oynamaktadır. Dediğim gibi, Kürdistan'ın bağımsızlığı bizim hakkımız, fakat bunu uygulayabilmek için Kürtlerin yaşadığı bölgedeki komşu ülkeler ile bunu koordine etmemiz gerekmektedir. Biz Kürdistan'ın diğer parçalarından değil, Irak Kürdistan'ından bahsediyoruz. 2003 yılında, Bağdat'a gittik ve Irak'ı birleşik tuttuk. Irak hükümeti kurulmasına yardımcı olduk, o zamandan bugüne kadar bu ülke pek çok aşamadan geçti.

Bağdat, (sözünü etmiş olduğunuz demokratik ve federal devleti kurmakta) başarısız olursa ve Irak'ta Kürtler bağımsızlık seçeneğiyle yollarına devam etmek isterlerse, bölgesel ve uluslararası koşulların buna müsaade edeceğini düşünüyor musunuz?

Varsayalım bir evin bir bölümü yıkıldı, ancak içinde duvarları sapa sağlam ayakta duran bir oda var. O odayı yıkacak mıyız, yoksa muhafaza mı edeceğiz? Odayı muhafa-

za edeceğiz. Çünkü o odada yaşayanlar, orada kalmaya devam edecek ve muhtemelen başka insanlar da o odaya sığınacak, aynen bugün Kürdistan'da olduğu gibi. Ramadî'den, Musul'dan kaçanlar, Kürdistan'a geliyor. Bağdat'ta kalan birkaç aile dışında, Irak'taki Hristiyanların neredeyse tamamına yakını bugün Kürdistan sınırları içerisinde. Dolayısıyla evin diğer kısımlarının bizim tarafımızdan değil, başkaları tarafından yıkıldığı yerde o odayı muhafaza etmeliyiz. Biz kimse için tehdit değiliz. Diğer hiçbir ülkenin iç işlerine de karışmayacağız. Kendi sınırlarımız içinde dost bir ülke olacağız. Niyetimiz herkesle ekonomik seviyede güvenlik alanında işbirliği yapmak ve medeni dünyanın bir parçası haline gelmek. Bir kere daha ifade etmek gerekirse; biz öncelikle bu evi korumak için elimizden geleni yapacağız, ancak bu evin bir tarafı yıkılırsa, bu sefer biz kendi odamızı koruyacağız. Kendi odamızı yıkamayız. Bunu bir çocuğun doğumuyla karşılaştırın. Bir çocuk doğduğunda onun varlığını artık herkes kabul etmek zorundadır. Bu çocuğun ailesini, köklerini, yaşadığı toprakları, nasıl eğitilmesi gerektiğini biliyorsunuz. O vakit korkacak ne var?

Bağımsızlığın yakın zamanda gerçekleşecek mi, yoksa daha çok vakit

alacak mı? Kişisel düşünceniz nedir?

Bilemiyorum. Benim söylemeye çalıştığım, kendi kaderini tayin, benim halkımın hakkı. Öte yandan, bu hakka sahip olabilirsiniz ve aynı zamanda Irak'ın inşası için çalışabilirsiniz. Eğer başarısız olursak, Kürt halkı kendi kaderini tayin hakkını kullanmalıdır.

Tartışılan bir diğer husus, İKBY Başkanı Mesut Barzani'nin görev süresi. Bu sürenin uzatılması ve siyasi sistem ile ilgili tartışmalar var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Bu konu, parlamentoda ve siyasi partilerde yapılan tartışmaların bir parçası. Kürdistan için önemli olan bir liderlik boşluğu ya da hukuki bir boşluk yaşamamaktır. Bu durum, özellikle şu aşamada, tehlikeli bir durum arz etmektedir. Umarım Kürt siyasi partiler ve parlamento, yakın zamanda bir karar verir ve böylelikle bölgede Kürtlere kimin liderlik yapacağı bir açıklığa kavuşmuş olur. Başkan Barzani, konuyla ilgili kararı, açık bir şekilde partilere ve parlamentoya bırakmıştır. Sanırım siyasi partiler, konuyla ilgili müzakerelere başladı.

Parlamentodan bahsetmişken, ayrıca yeni bir anayasa vardı.

Kendi sınırlarımız içinde dost bir ülke olacağız. Niyetimiz herkesle ekonomik seviyede güvenlik alanında işbirliği yapmak ve medeni dünyanın bir parçası haline gelmek.

Taslak bir anayasamız var. Parlamento 'yirmi birler komitesi'ni oluşturdu. Bu grup, yeni anayasayı ya da eski anayasa taslağını tartışacaklar. Daha sonra oluşturulan ve görüşülen taslak referanduma sunulacak. Bu komite oluşturuldu ve anayasaya yönelik tartışmalara başladı.

Başkanlık konusunu da tartışacaklar mı?

Ağustos'ta başkanın süresi bitiyor. Tabi ki bir anayasa yapmak zaman alacaktır. Zira anayasa önce tartışılacak, ardından referanduma sunulacak ve sonra anayasanın yürürlüğe girmesi için 30 gün geçmesi gerekecek.

Kısa vadede, siyasi olarak bir anlaşmaya varacaklarını bekliyor muyuz?

Zannımca Kürt siyasi partiler anlaşmaya varacaktır.

Kerkük meselesi, IKBY ile ilgili olduğu kadar Irak'ın

genelindeki siyasi tartışmalarla da bağlantılı. Yakın zamanda oradaki durumun, tabi ki Irak'ın genelinde mukayese edildiğinde, sakin olduğunu duyduk. Öte yandan, Kerkük'ün statüsüyle ilgili de gerilimler mevcut ve bunlar gündeme gelebilir.

Kerkük, benim çocukluğumdan beri gündemde, fakat bugünkü durum, geçmiştekenden farklı. Güvenlik açısından, Peşmerge şehri ve halkını koruyor. Kürtler, Türkmenler, Araplar, Hıristiyanlar, hepsi korunuyor. Kerkük'ün güneyinde İŞİD'le mücadele ediliyor. Kerkük'ün petrolü, şu an Irak hükümetiyle yapılan anlaşma uyarınca, boru hatları vasıtasıyla Kürdistan'a gidiyor. Dolayısıyla bir miktar değişim gerçekleşti. Uygulanmayansa Anayasanın 140. maddesidir. O maddenin uygulanması, Irak hükümetinin göreviydi, ancak bunu hala yerine getirmediler. Bu demektir ki İŞİD'ten kurtulduğumuzda, umarım kurtuluruz, Irak hü-

kümeti ile buranın geleceğine ilişkin referandum yapma konusunda anlaşmaya varmamız gerekecek. Bu, orada yaşayan insanların anayasal ve demokratik hakkı. Buranın geleceği ile ilgili burada yaşayan insanlar seçim yapabilir ve biz bunun olmasını sağlayacağız. Tabi ki biz, Kürtler, Kerkük'ün Kürdistan'ın bir parçası olduğunu düşünüyoruz. Aksi takdirde, tartışmalı bir alandan söz ediyor olmazdık. Tartışmalı demek iki ya da daha çok tarafın Kerkük için mücadele etmesi demek. Biz Kerkük'ün Kürdistan'ın bir parçası olduğunu düşünüyoruz, ama Irak hükümeti bu konuda bizimle aynı fikirde değil. Bu tartışmaya bizim çözümümüz referandum. Kerkük'ün halkı Kürdistan'ın ya da Irak'ın parçası olmaya karar vermelidir. Çözüm budur. Öte yandan bugün Kerkük, Peşmerge'nin koruması altındadır.

Özellikle Kerkük için olası modeller hakkında tartışmalar mevcut. Kerkük, Irak'ta mı olacak yoksa IKBY'de mi?

Bir Kürt ve bir Kürt vatan-daşı olarak bana sorarsanız, Kerkük için doğru yerin IKBY olduğunu söylerim. Çünkü Türkmenler kendi haklarına sahip olabilecekler. Araplar ve Hıristiyanlar da öyle. Türkmenleri ele alacak olursak, onların hangi tarafı seçeceğini bilmiyorum, ama eğer Arapları seçerlerse hâkim ideoloji Şii ya da Sünni İslamcılık olacak. O zaman Türkmenler Şii mi

Sünni mi olacak? Bu seçimi yaptıklarında milli kimliklerini kaybedecekler. Eğer milli kimliklerinden yana bir karar verirlerse, Kürdistan'da kalmayı seçtiklerinde, milli kimliklerini koruyabilecekler. Zira bizim toplumumuzda din hâkim bir role sahip değil. İnsanlar dindar, ancak din, bireyle Allah arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Eğer Kürdistan'ı seçerlerse eşit olacaklar. Kürtlerle aynı kültürel haklara, aynı siyasi haklara ve aynı idari haklara sahip olacaklar.

Türkiye ve IKBY arasındaki ilişkinin nasıl evrildiği kanaatindesiniz?

Biz komşuyuz ve bizim ilişkimizin kökleri coğrafyaya ve tarihe dayanmakta. Coğrafi olarak, sınırimızın bir kısmını Türkiye ile paylaşıyoruz. Tarihi olarak, bir dönem aynı imparatorluğun çatısı altında birlikte yaşadık. Bugün Türkiye ve IKBY arasındaki ilişkiler iyi. Bu ilişkiler, karşılıklı çıkara, anlayışa ve aynı zamanda birbirinin içişlerine karışmamaya dayanıyor. Tabi ki yardım etmemiz gereken bir durum olduğunda yardım edeceğiz. Türkiye'de çözüm süreci başladığında, Türk hükümeti, Kürt başkan ve başbakanıyla görüştü. Biz yardım etmeye hazırız ve ettik de. Bir taraftan, Türkiye bizim için, coğrafya ve ekonomi dâhil, pek çok nedenden ötürü önemli. Diğer taraftan Türkiye'nin bizim bölgemizde çıkarları var. Örneğin, bizim petrolümüz var; Türkiye'nin

Bugün Türkiye ve IKBY arasındaki ilişkiler iyi. Bu ilişkiler, karşılıklı çıkara, anlayışa ve aynı zamanda birbirinin içişlerine karışmamaya dayanıyor.

yok. Dolayısıyla Türkiye ile karşılıklı çıkara dayanan iyi ilişkiler inşa edebiliriz. Biz komşularımıza saygılıyız ve Türkiye ile İran dâhil olmak üzere bütün komşularımızla iyi ilişkiler geliştirmek için elimizden geleni yapıyoruz.

Ekonomik ilişkiler pek çok konuyu içermekte. Sizin de söz ettiğiniz üzere, enerji bunlardan biri. Ekonomiden bahsetmişken, özellikle İŞİD ile mücadeleden ve son zamanlardaki istikrarsızlıktan İKBY ekonomisi olumsuz etkilendi. Son günlerdeki ekonomik gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Büyük meydan okumalar mevcut. Ekonomik açıdan, iyi durumda olmadığımız ortada. İlk olarak,

İŞİD ile mücadele ekonomimizi, yatırımların ve diğer ülkelerle ekonomik ilişkilerin azalması dâhil olmak üzere pek çok farklı açıdan etkiledi. İkinci olarak, Maliki hükümetinin 2014 yılı bütçesini göndermemiş olması da ekonomimizi olumsuz etkiledi. Üçüncü olarak, petrol fiyatları düştü ve bu da ekonomimizi olumsuz etkiledi. Dolayısıyla büyük ekonomik problemlerle karşı karşıya olduğumuz konusunda haklısınız. Ancak umuyorum ki İŞİD sonsuza kadar burada olmayacak. İŞİD hayatımızdan çıkar çıkmaz, kendimizi yeniden organize edebiliriz. Çünkü sonuç olarak, Kürdistan zengindir. Bir şok yaşadık ve zarar gördük, fakat toparlanacağız. Her şeye rağmen şu anki önceliğimiz İŞİD'ten kurtulmak.

Teşekkür ederiz.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtılabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr